

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ قَدْ عَلِمْتَ فَخَلَقْتَ وَأَنْتَ فَخَلَقْتَ وَمَنْ كَلَّ فَرَطْتَ

ناشر فارک

پنجم دبستان

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نگارش فارسی - پنجم دبستان - ۵۰۴

پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تالیف: دفتر تالیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تالیف: پریچهر جلی‌آده، علیرضا چنگیزی، حاتم زندی، محمد رضا سرشار،
محمد رضا سنتگری، اسدالله شعبانی، عبدالعظیم کریمی، زهرا السادات موسوی، شهین نعمت‌زاده و عباسعلی
وفایی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

فریدون اکبری شلدره، حسین قاسم پورمقدم، نازیلا بهروان و مهتاب میرایی آشتیانی (اعضای گروه تالیف)

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی: احمد رضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - جواد
صفیری (طراح گرافیک، طراح جلد) - نوشین رستمی (صفحه‌هارا) - نتا حسین پور، سیاوش ذوالقاریان و بهراد
قریب (تصویرگر) - کامران انصاری (طراح خط رایانه‌ای) - زهرا ایمانی نصر، مریم جعفرعلیزاده، فاطمه صغری
ذوالقاری، فاطمه پیشکی و حمید ثابت کلاچاهی (امور آماده‌سازی)

نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹؛ ۸۸۳۱۶۱۹، دونگا؛ ۸۸۲۰۹۲۶۶؛ کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی اعلی، بلاک ۸، تلفن: ۰۲۶۳۴۹۰۹۳

دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷؛ صندوق پستی: ۴۹۷۷۹؛ ۱۱۱۵۵

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عالم» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ نهم ۱۴۰۲

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و
برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.com مراجعه نمایید.

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و
پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های
مجازی، نمایش، اقباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه‌ی فیلم و تکثیر به هر
شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان منوع است و متخلفان تحت بیکرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978-964-05-2434-3

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۴۳۴-۳

سروهای سرفراز آمدند

عاشقان به پیشواز آمدند

تا تو ای بهار تازه آمدی

مثل رودخانه های پرخروش

باغها بهار شد ز بوی باد

آفتاب را به دشت هدیه داد

دسته دسته گل شکفت در زمین

آسمان برای چشم روشنی

فهرست

فصل چهارم: نام‌آوران

- ۴۷ درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا
- ۴۸ درس دهم: نام نیکو
- ۵۳ درس یازدهم: نقش خردمندان
- ۵۷ درسدوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

فصل پنجم: راه زندگی

- ۶۸ درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید
- ۷۳ درس چهاردهم: شجاعت
- ۷۷ درس پانزدهم: کاجستان

فصل ششم: علم و عمل

- ۸۴ درس شانزدهم: وقتی بوعلی، کودک بود
- ۸۹ درس هفدهم: کار و تلاش

پیشگفتار

فصل اول: آفرینش

- ۸ درس اول: تماشاخانه
- ۱۲ درس دوم: فضل خدا

فصل دوم: دانایی و هوشیاری

- ۱۸ درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان
- ۲۳ درس چهارم: بازرگان و پسران
- ۲۷ درس پنجم: چنار و کدوئیں

فصل سوم: ایران من

- ۳۳ درس ششم: سرود ملی
- ۳۸ درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)
- ۴۰ درس هشتم: دفاع از میهن

پیشگفتار: سخنی با آموزگاران محترم

خدای حکیم و دانای مهریان را سپاس می‌گوییم که ما را به مسیر تعلیم و تربیت این کشور راهنمایی فرمود و به ما فرصت داد تا بتوانیم گامی دیگر در بهسازی و تألیف کتاب‌های درسی برداریم. کتابی که پیش روی شما همکاران گرامی گشوده شده، حلقه‌ی میانی از زنجیره‌ی دوره‌ی دوم ابتدایی است. دوره‌ی اول ابتدایی، سه سال نخست (اول تا سوم) و دوره‌ی دوم، سه سال دوم (چهارم تا ششم) ابتدایی را در بر می‌گیرد. بنابراین ساختار و محتوا فارسی پایه‌ی پنجم از سویی با پایه‌ی چهارم و پایه‌های پیش از آن، و از سوی دیگر با پایه‌ی ششم و بالاتر باید پیوستگی و همخوانی داشته باشد. در سازماندهی ساختار و تدوین محتوا، تلاش کرده‌ایم این هماهنگی و نظام پیوستاری را حفظ کنیم. درک این انسجام درونی برنامه و کشف پیوستگی‌های عناصر سازه‌ای آن، آموزش را به مسیر درست می‌کشاند و فرایند یاددهی – یادگیری را نیز معنادارتر می‌سازد. به همین سبب از همکاران ارجمند درخواست می‌شود، پیش از آغاز آموزش، همه‌ی کارافزارهای (بسته‌ی) آموزشی را تهیه و مطالعه فرمایند و پس از شناخت اهداف آموزشی هر یک از اجزا و تشخیص ارتباط میان آنها، تدریس را آغاز نمایند.

این کتاب از دو پنهانی اصلی زبان آموزی (مهارت‌های خواندن و مهارت‌های نوشتن)، به پنهانی مهارت‌های نوشتاری و مکتوب زبان فارسی اختصاص دارد. در اینجا هدف ما این است که دانش آموزان آنچه را در پنهانی مهارت‌های شفاهی یا خوانداری زبان از کتاب فارسی، دیده، خوانده، شنیده و آموخته‌اند و درباره‌ی آنها اندیشیده‌اند؛ اکنون بتوانند همان‌ها را بنویسند.

در آموزش باید به این درهم تبیین‌گی مهارت‌ها و تأثیر دو سویه‌ی یادگیری آنها توجه داشته باشیم و برای رشد سطح یکی، از پیشرفت و توانایی‌های دیگری بهره بگیریم. دانش آموزی که خوب می‌خواند و درک درستی از خوانده‌ها دارد، اما در تبدیل خوانده‌ها به نوشته، ناتوان است؛ باید با تکیه بر توانایی او به درمان ناتوانی پپردازیم. البته تشخیص آسیب‌ها و به کارگیری شیوه‌ی مناسب برای رشد سطح یادگیری و تقویت مهارت‌ها، از ظرافت‌های هنر معلمی است.

بر پایه‌ی آنچه گفته شد و با توجه به اصول حاکم بر برنامه‌ی درسی زبان آموزی و برای تحقق اهداف

مورد نظر آن، محتوای این کتاب، در بخش‌های زیر، سازمان‌دهی شده است:

املا و واژه‌آموزی یا دانش زبانی: این بخش به تقویت بازشناسی و کاربرست شکل درست نشانه‌ها و ساخت کلمه در نوشتن، و تمرین و تثبیت آموخته‌های مربوط به دانش زبانی، اختصاص دارد.

درک متن: در این قسمت، هدف این است که توانایی درک و میزان فهم دانش آموزان از متن‌های خوانده شده، تقویت گردد. برای رشد درک و دریافت، چند گام (خوانش متن، ایجاد فرصت برای تفکر، تمرین و تکرار و پاسخ به پرسش‌ها) پیش‌بینی شده است تا دانش آموزان را از سطح ساده و دریافت اطلاعات آشکار متن به لایه‌های زیرین و سطوح عمیق‌تر درک متن، هدایت نماید.

نگارش (تصویرنویسی و انشا): فعالیت‌های این بخش، با هدف تقویت مهارت نوشتن، طراحی شده‌اند. این قسمت از کتاب، در حقیقت، جلوه‌گاه اصلی توانایی نوشتاری دانش آموزان است. از راه نوشته‌های دانش آموزی در این بخش، می‌توان به میزان یادگیری و درک فراگیران از آموزه‌های کتاب فارسی و دیگر درس‌ها پی برد.

در نوشتن از ظرفیت تصویر برای پرورش گفتار و نوشتار، بهره گرفته‌ایم و با شگردهایی همچون دقّت در جزئیات، مقایسه‌ی پدیده‌ها، نوشتن تفاوت‌ها و همانندی‌ها، تبدیل شعر به نوشته‌های ساده و... این برنامه را در فارسی پنجم تداوم بخشیده‌ایم.

نکته‌ی شایسته‌ی تأمل، این است که هر موضوع نگارشی با چند راهکار همراه شده است که در آموزش و ارزشیابی باید مورد توجه قرار گیرد. این راهکارها با عنوان «توجه» تدوین گردیده است.

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها (فقط پایان فصل‌ها): بخش هنر و سرگرمی، پایان‌دهنده‌ی فصل کتاب و تمرینی با هدف جمع‌بندی و مرور آموخته‌های است؛ هم جنبه‌ی هنری و حس زیبایی‌شناختی را تقویت می‌کند و هم فرصتی برای بازی‌های زبانی فراهم می‌سازد. این فعالیت‌ها در قالب بازی و یادگیری به گونه‌ای طراحی شده‌اند که پاسخ دادن به آنها دانش آموزان را غیرمستقیم به بازخوانی و یادآوری آموخته‌هایی کشاند.

رمزنیه‌های سریع پاسخ: به منظور تعمیق و تحکیم آموخته‌های کتاب و غنی‌سازی محتوای آن، در ابتدای هر فصل از کتاب، رمزینه‌های سریع پاسخ قرار گرفته است که دانش آموزان با اسکن کردن آن و نصب و انجام بازی‌های تعاملی هر فصل، از محتوای آموزشی آن بهره‌مند می‌شوند.

گروه زبان و ادب فارسی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

آفریش

فصل اول

درس اول : تماشاخانه

درس دوم: فضل خدا

درس اول

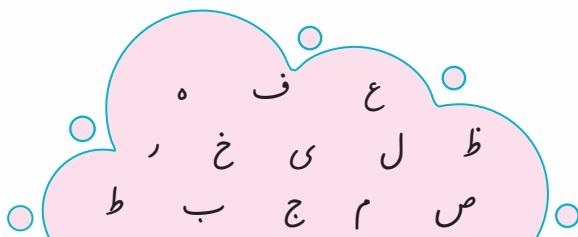
تماشا خانه

املا و واژه‌آموزی

۱ جمله‌هایی را که در آنها یکی از واژه‌های **لطیف** - **طیعت** - **محکم** به کار رفته است، بنویسید.

۲ با حروف در هم ریخته‌ی زیر کلمه‌های بسازید که ارزش املایی داشته باشند.

۳

شش واژه‌ی مخالف یا متضاد هم بنویسید و آنها را دو به دو در یک جمله به کار ببرید.

جمله	واژه‌ها

درگ متن

۱ جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربط «اما، ولی، چون، زیرا، سپس، بعد» پر کنید.

۲ مسعود کاغذو قلم را از احمدآقا گرفت؛ نمی‌دانست از کجا شروع کند و چه بنویسد.

۳ کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند؛ هزاران چشممه از دل آنها می‌جوشنند.

۴ به خداوند اعتماد دارم، تمام سختی‌های زندگی را تحمل می‌کنم.

۵ استفاده از وسایل نقلیه‌ی موتوری، رفت و آمد را آسان کرده است؛ مشکلاتی را هم ایجاد می‌کند.

۶ متن درس تماشاخانه را با دقّت بخوانید؛ به سؤالات آن پاسخ دهید.

۷ می‌توانی با استفاده از کتاب‌ها و نقل قول‌ها درباره‌ی آداب و رسوم محل زندگی خود، بنویسی؛ برای آن یک عنوان مناسب انتخاب کنی.

۸ گل‌ها را خیلی دوست داشت، تصمیم گرفت از این راه جانشینی برای خود انتخاب کند.

۱ با توجه به تصویر، کارهای زیر را انجام دهید:

۲ از تصویرها، موضوعی برای نوشتن انتخاب کنید.

۳ دربارهٔ موضوع انتخاب شده، دو بند بنویسید.

موضوع:

یکی از صدایهای زیر را در ذهنتان مجسم کنید و درباره‌ی آن یک بند بنویسید.

موضوع:

صدای آبشار

صدای به هم خوردن برگ‌ها

صدای زنبور

توجه:

- به جزئیات تصویر یا موضوع شنیداری (مانند صدا، رنگ، شکل، اندازه، جهت، نور، لطافت و ...)، خوب دقت کنید.
- موضوعی را که به آن علاقه‌مند هستید، برای نوشتن انتخاب کنید.
- جزئیاتی را که در تصویر دیده‌اید یا در صدا شنیده‌اید، در نوشته‌ی خود بیاورید.
- نشانه‌های نگارشی را در جای مناسب به کار بگیرید.

فصل خدا

درس دوم

املا و دانش زبانی

۱

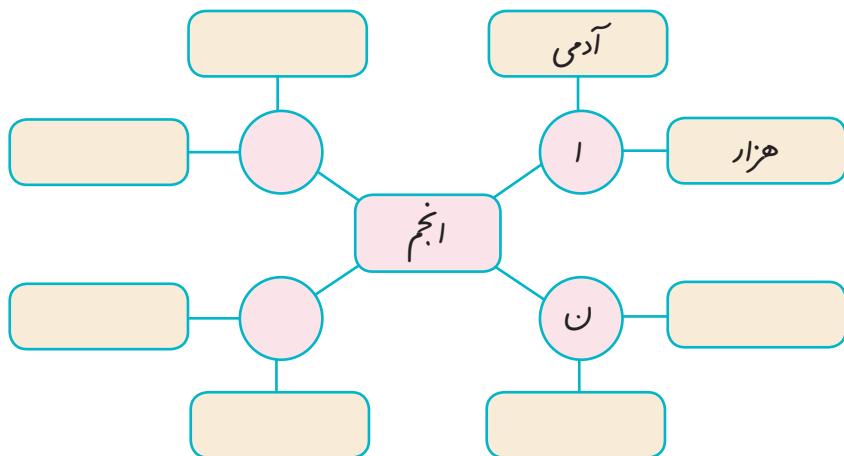
کلمه‌های زیر را با حروف مناسب کامل کنید.

..... تأ...یر تو...ید ذ...ل

بنویسید.

۲

ابتدا حروف کلمه‌ی نوشته شده را جدا کنید، سپس مانند نمونه برای هر حرف، دو واژه

۳ مانند نمونه، در متن درس، واژه‌هایی را که آهنگ یکسانی دارند، پیدا کنید و بنویسید.

شمار، هزار، نهار

درک متن

با توجه به متن حکایت «درخت گردکان»، جمله‌های زیر را به ترتیب شماره گذاری کنید.

زیر سایه‌ی درخت گردوبی دراز کشید و به فکر فرو رفت.

ناگهان گردوبی از شاخه جدا شد و به پیشانی اش خورد.

پیش خود گفت: «چرا خدا خربزه را روی بوته و گردو را روی درخت به این بزرگی آفریده است».

مرد، خسته و تشنه با الاغش به یک جالیز خربزه رسید.

بی‌درنگ خدا را شکر کرد و فهمید که هیچ کار خدا بی حکمت نیست.

کتاب خوانی

یک کتاب داستان انتخاب کنید؛ آن را بخوانید و سپس رویدادهای آن را به ترتیب، بنویسید.

نام داستان :

..... شخصیت‌ها:

.....

..... زمان:

.....

..... مکان:

..... رویدادها:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

شعر «**قص باد، خنده‌ی گل**» را به صورت داستان، بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

در تبدیل کردن شعر به قصه، نکات زیر را رعایت کنید.

موضوع اصلی شعر و شخصیت‌های آن را حفظ کنید.

زمان و مکان رویدادها را بیان کنید.

در بیان رویدادها، جزئیات را دقیق بنویسید.

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

گل بخند بر سر گل بوته‌ها پر کند بوی خوش گل، باع را

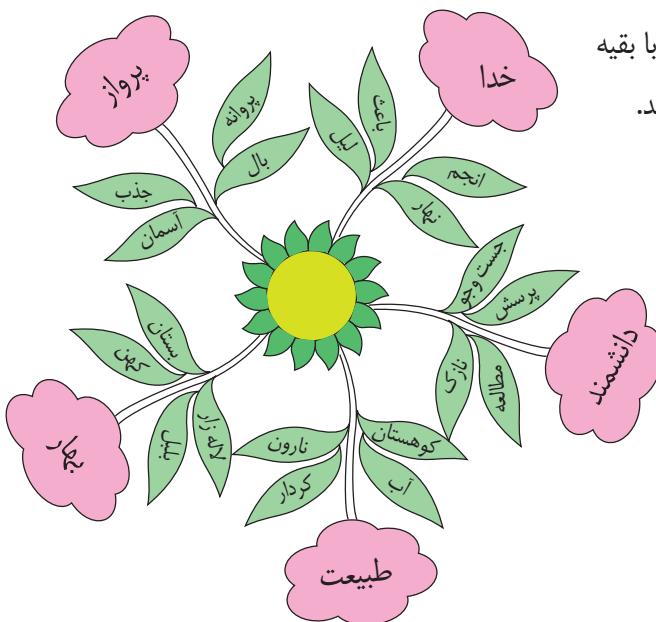
.....
.....
.....
.....
.....

باز می‌آید پرستو نغه خوان

۲ جاهای خالی را با نشانه‌های (، : . ! ؟ « ») پر کنید.

پرنده‌ی کوچک و زیبا ناگهان به زیان آمد و گفت ... ای باغبان مهریان که با درخت‌ها
مهریانی ... مرا خوب نگاه کن ... بین چقدر کوچکم ... من گوشت زیادی ندارم که تو بخواهی
کبابش کنی و بخوری ... همه‌ی تن من پر و بال است ... با استخوان‌های ریز ... من حتی یک
لقمه‌ی کوچک هم برای تو نمی‌شوم ... چرا می‌خواهی مرا بخوری

۳ در هر گروه، یک واژه با بقیه
فرق دارد. دور آن را خط بکشید.

فصل دوم

درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان

درس چهارم: بازرگان و پسران

درس پنجم: چنار و کدوئن

دانایی و هوشیاری

رازی و ساخت بیمارستان

درس سوم

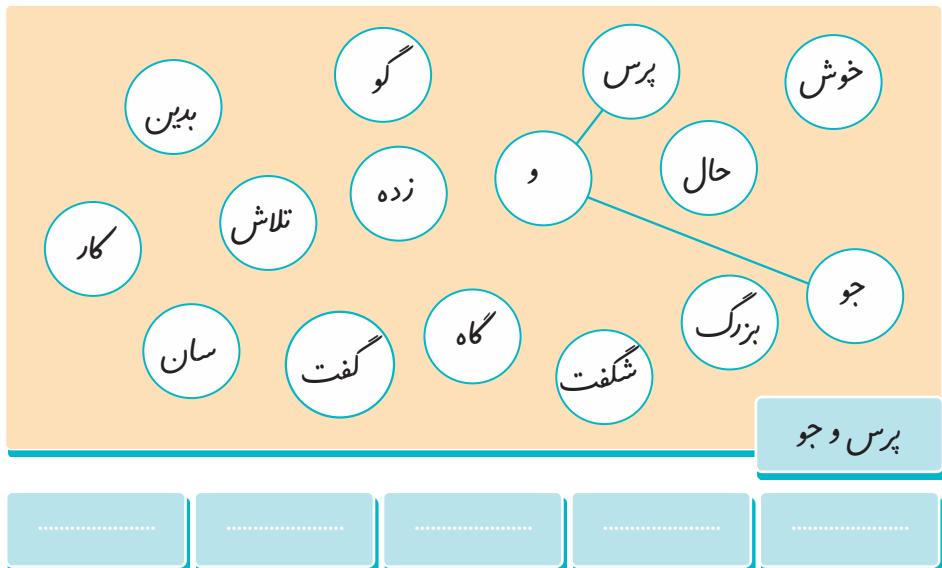
املا و واژه‌آموزی

دو بند آخر درس را خوش خط و خوانا بنویسید و زیر واژه‌هایی که از نظر شما ارزش املایی دارند، خط بکشید.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

۲ مانند نمونه واژه‌ها را کنار هم قرار دهید و واژه‌های جدید بسازید و آنها را در جای خالی، بنویسید.

۳ جدول زیر را مانند نمونه کامل کنید و سپس یکی از کلمه‌های جدید را به دلخواه انتخاب

**کفشه + گر = کفشه
..... + گار =
..... + =**

معنی	واژه‌ی جدید	کلمه + گر / گار
.....	گر +
.....	گار +
.....	گر +
جمله	واژه‌ی جدید	
.....	

۳ متن زیر را با دقّت بخوانید.

روزی یک مرد ثروتمند، پسر بچه‌ی خود را به یک ده برد تا او را با زندگی روستایی آشنا کند.

آن دو، یک شبانه‌روز در کلبه‌ی کوچک یک روستایی مهمان بودند.

در راه بازگشت، مرد از پرسش پرسید: «نظرت در مورد مسافر تمان چه بود؟»

پسر پاسخ داد: «عالی بود پدر!»

پدر پرسید: «آیا به زندگی آنها توجه کردی؟؟»

پسر پاسخ داد: «بله پدر!»

و پدر پرسید: «چه چیزی از این سفر یاد گرفتی؟؟»

پسر کمی اندیشید و بعد به آرامی گفت: «فهمیدم که ما در حیاطمان یک فواره داریم و آنها

رودخانه‌ای دارند که نهایت ندارد. ما در حیاطمان فانوس‌های تزئینی داریم و آنها ستارگان

را دارند. حیاط ما به دیوارهایش محدود می‌شود؛ اما باع آنها بی انتهایست!»

با شنیدن حرف‌های پسر، زبان مرد بند آمده بود. پسر بچه اضافه کرد: «متشکرم پدر، تو به

من نشان دادی که ما چقدر فقیره‌ستیم!»

۴ با توجه به متن، به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱ پسر ک چه ویژگی‌هایی برای زندگی روستایی تعریف کرد؟

۲ پیام متن چه بود؟

۳ بهترین عنوان برای متن چه می‌تواند باشد؟ چرا؟

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و خاطره‌ی خودتان را از آن بنویسید.

- روزی که به کلاس اول دبستان رفتم. ■ سفری که به یادم ماند. ■ بازی در یک روز بارانی
- خاطره‌ای که من دوست دارم. ■ روزی که آدم برفی درست کردم. ■ خاطره‌ای که در آن مستله‌ای
- یا مشکلی حل شده باشد.

موضوع:

توجه:

در نوشتن خاطره، بهتر است نکات زیر را رعایت کنید:

زمان خاطره را مشخص کنید:

■ روز یا شب

■ صبح، ظهر یا عصر

■ فصل، ماه، هفته، روز

■ ساعت، دقیقه، ثانیه

مکانی را که خاطره در آن رخ داده، بنویسید:

■ نام استان، شهر، منطقه، روستا، محله

■ خانه، مدرسه، کوچه

■ موقعیت‌های جغرافیایی (شمال، جنوب، شرق، غرب، بالا، پایین و ...)

■ توصیف ویژگی‌های مکان

شخصیت‌هایی را که در خاطره حضور دارند، بنویسید:

■ جنس (دختر، پسر، زن، مرد)

■ قد، وزن، سن (حدود آن را بیان کنید)

■ رنگ چهره، مو، چشم و ...

■ نام و عنوان یا لقب

■ شغل

■ ویژگی اخلاقی و رفتاری

بازرگان و پیشران

درس چهارم

املا و دانش زبانی

۱ جدول را مانند نمونه کامل کنید.

فضیلت	اسباب	غمت	محافظت	خصلت
فضیل
فضی
فض
ف
ف

۲(الف) با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

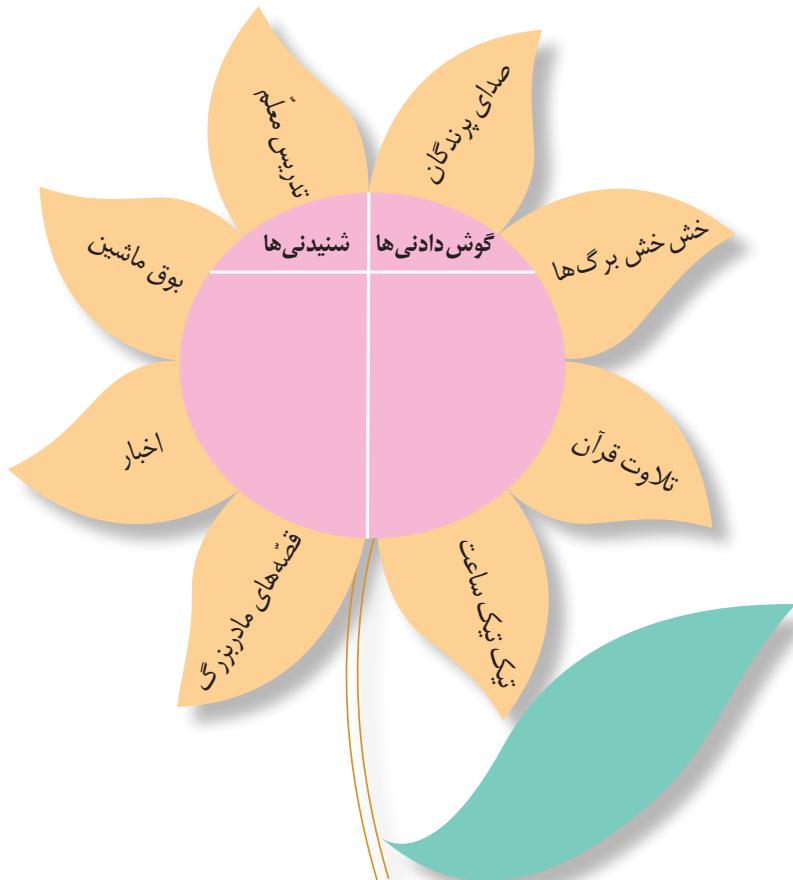
ای فرزندان بکوشید به هنر و فضیلت، که انسان ثروتمند و، اگرچه گمنام باشد و دشمن بسیار داشته باشد، به سبب و هنر، در میان مردم شناخته می‌شود، چنان که آتش را هر چه تلاش کنند کم شود؛ باز هم می‌گردد.

۲(ب) از میان واژه‌هایی که نوشتید، سه تا را به دلخواه انتخاب کنید و در یک جمله به کار ببرید.

واژه‌ها

جمله

۳) الف) از بین واژه‌های داخل گلبرگ، گوش‌دادنی‌ها و شنیدنی‌ها را جدا کنید و در مرکز گل بنویسید.

ب) یکی از گوش‌دادنی‌ها را به دلخواه انتخاب کنید و درباره‌ی آن توضیح دهید.

درگ متن

به جمله‌های زیر دقّت کنید.

بازرگان زندگی خوب و آرامی داشت. فرزندان **هم** در کنار پدر و مادر، فضای گرم و پرمه‌ری داشتند.

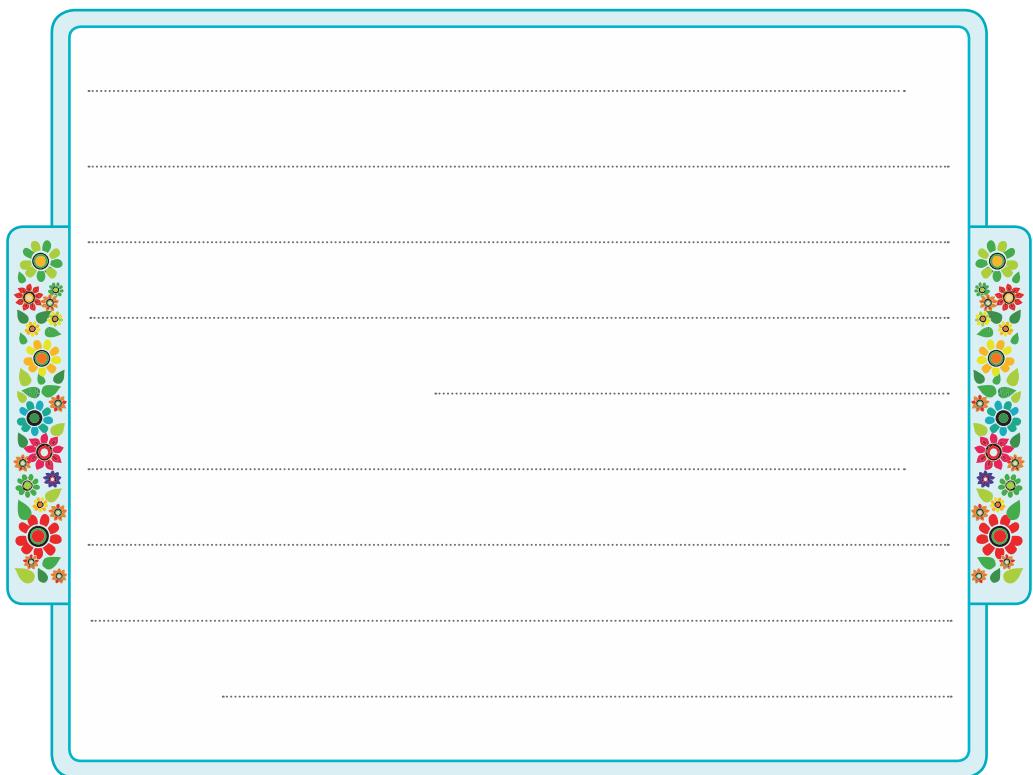
آن نقطه‌ی شهر هوای پاکیزه‌تری دارد و بیمارستان **هم** باید در همان محل ساخته شود.
مریم گفت: «آنها از تدریس آموزگار خود لذت می‌برند». علی **نیز** تأیید کرد.
در مثال‌های بالا «**هم**» و «**نیز**»، جمله‌ها رابه هم پیوند داده‌اند و معنی دو جمله به هم ارتباط پیدا می‌کنند.

یک کتاب داستان انتخاب کنید. سپس جمله‌هایی را که با «**هم**» و «**نیز**» به یکدیگر ارتباط پیدا می‌کنند، بیابید و در جدول زیر بنویسید.

هم	
نیز	

حکایت زیر را بخوانید و درباره‌ی مفهوم آن کمی بیندیشید، پس از درک موضوع، آن را در دو بند به زبان ساده بنویسید.

«دو کس، رنج بیهوده بردن و سعی بی فایده کردند؛ یکی آنکه اندوخت و نخورد و دیگر آنکه آموخت و نکرد: علم، چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست، نادانی».

 متن را با دقّت بخوانید.

توجه:

 درباره‌ی معنا و مفهوم آن فکر کنید.

 اگر معنای کلمه‌ای را نفهمیدید، از واژه‌نامه پیدا کنید و یا از کسی بپرسید.

 کلمه‌ها و جمله‌ها را به زبان ساده‌ی امروزی بنویسید.

چنار و کدو بین

درس پنجم

املا و واژه آموزی

بیت‌هایی را که واژه‌های زیر در آنها به کار رفته است، از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

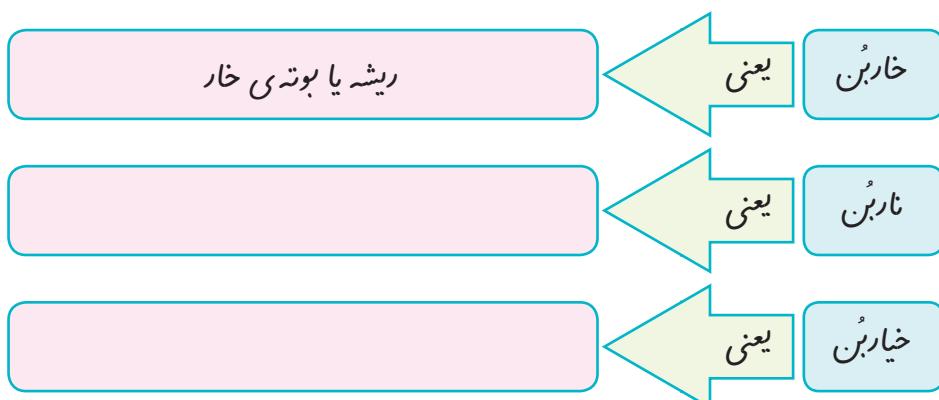
مرگان، کاهلی، زیادت

۲ در جدول زیر، شش کلمه از فصلی که خواندید، پنهان شده است. آنها را رنگ کنید و زیر

جدول بنویسید.

ل	ظ	ج	خ	غ	و
ت	ع	ج	ش	م	ر
ا	ش	گ	د	ل	ن
ه	ز	ک	م	ع	ج
ا	خ	ذ	ن	د	ت
ت	س	ر	ی	ن	د
ا	ض	ش	د	ا	ع
ه	س	ت	ر	ت	ا
ا	ر	ی	ی	ی	ه
ش	د	د	ن	د	ن

۳ مانند نمونه، کامل کنید.

متن زیر را بخوانید و با توجه به واژه‌های مشخص شده، به سوالات پاسخ دهید.

پرنده‌ای کوچک در صحرایی زندگی می‌کرد و چند روز بود که هیچ غذایی به دست نیاورده بود. یک روز برای یافتن غذا به کنار جویباری رفت و چون صیادی در کمین نشست. ناگهان یک ماهی از مقابل او گذشت. پرنده فوراً برجست و او را گرفت.

ماهی زبان به التماس گشود و گفت: «ای پرنده‌ی مهربان! با خوردن ماهی کوچکی مثل من سیر نخواهی شد، ولی اگر حرف‌های مرا با دقّت گوش کنی و مرا آزاد نمایی، به تو قول می‌دهم که هر روز دو ماهی بسیار بزرگ را با خود همراه کنم و از همین محل عبور دهم تا آنها را بگیری و با خیال راحت میل کنی و اگر به قول من اطمینان نداری، مرا به هرچه خواهی سوگند د که به آنچه گفتم، عمل نمایم».

پرنده گفت: «بگو به خدا»

اماً منقار از هم باز کردن همان و ماهی در آب افتادن همان!!

■ حکایت پرنده‌ی نادان، ماهی دانا؛ مرزبان نامه، مرزبان بن رسنم

۱ کلمه‌ی «او» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۲ کلمه‌ی «تو» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۳ کلمه‌ی «همین» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۴ کلمه‌ی «آنها» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۵ یک نشانه‌ی ربط در متن پیدا کنید و جمله‌هایی را که این کلمه به هم ربط داده است، در جدول زیر بنویسید.

جمله‌ی دوم	نشانه‌ی ربط	جمله‌ی اول

قصه‌ی شعر «چنار و کدوین» را به نثر ساده بنویسید.

موضوع:

توجه:

- موضوع اصلی شعر را در قصه حفظ کنید.
- شخصیت‌های قصه و نقش آنها را بیان کنید.
- در تبدیل شعر به نثر، به جزئیات موضوع توجه کنید تا نوشته‌ی شما جذاب‌تر شود.
- نام جدیدی برای قصه‌ی خود انتخاب کنید.
- در پایان، پیام قصه را به صورت جمع‌بندی بنویسید.

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

به نام خداوند جان و خرد کریم برتر اندیشه برگذرد

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

۲ از بین موضوع‌های زیر، یکی را به دلخواه انتخاب کنید و بک گفت و گوی کوتاه دونفره درباره‌ی آن بنویسید.

خرید

سفر

با توجه به جدول واژه‌ها و نمادها، نخست متن زیر را بخوانید و سپس آن را بازنویسی کنید.

۳

دل انگیز	فضا	پرندگان	شاخه رک
درخت	کهنسال	همیشه	صبور
شور و هیجان	جنگل	اندک اندک	جمع
سؤال	لحظه شماری	سرانجام	فرارسید
دقّت	اشتیاق	سپری	عمر
آرزوی	تحسین	هوشیاری	دانایی

«عطر را پر کرده بود. بر رکهای نشسته بودند و آواز می‌خواندند و مانند و آرام ایستاده بود. وصف ناشدنی را فرا گرفته بود. همه‌ی جانوران گرد درخت شدند. آنها برای گرفتن پاسخ های خود می‌کردند. زمان موعود . که سال‌های زیادی از خود را کرده بود، با علاقه و به تک تک ها پاسخ می‌داد. جوانه‌ی کوچک که با همه چیز را می‌دید، در دل خود و را می‌کرد و شدن را در سر می‌پروراند».

ایران

فصل سوم

درس ششم: سرود ملی

درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)

درس هشتم: دقایع از میراث

سرود ملی

درس ششم

املا و دانش زبانی

۱ مانند نمونه کامل کنید.

از خودگذشته + ای = از خودگذشتگی

..... = سازنده + ای

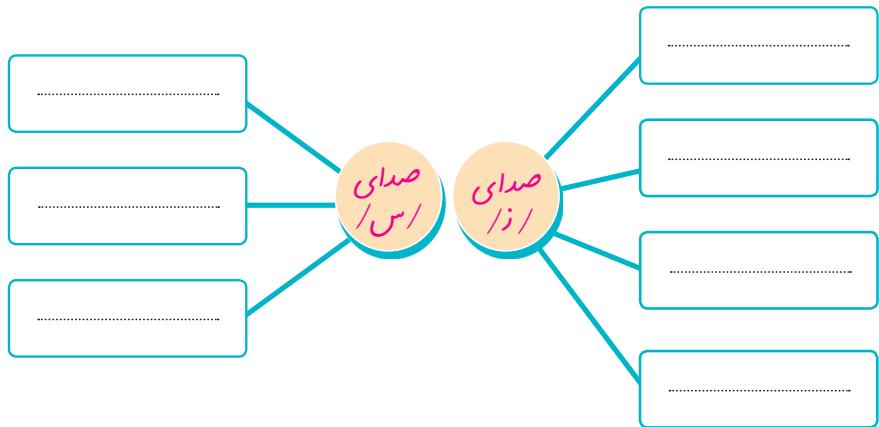
..... = + پاینده

..... = + جاودانه

..... = +

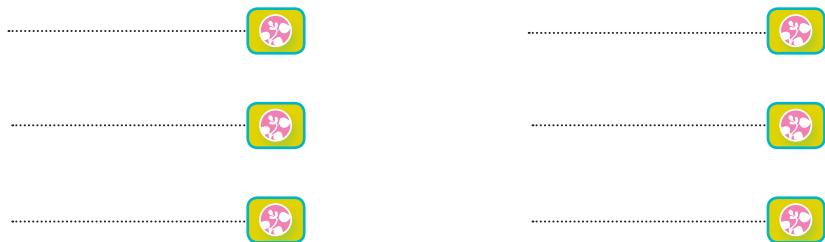
۲

برای هر کدام از شکل‌های صدای زیر، یک واژه از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

۳

از کدام یک از واژه‌های درس بیشتر خوشتان می‌آید؟

چرا این واژه‌ها را دوست دارید؟

۱

کدام دسته از جمله‌های زیر با بقیه فرق دارد؟ چرا؟

جمله‌ی دوم

ولی نتوانست آن را بخورد.

و به گوشه‌ای اشاره کرد.

حاضران شادمانی می‌کرددند.

اماً امپراتور اخم کرده‌بود.

جمله‌ی اول

دستش را به طرف هندوانه دراز کرد

با نگاهش چرخی آن طرف‌ها زد

سرود پایان یافت

حیاط قصر پر از گل بود

۲

درباره‌ی سرود ملّی یک بند بنویسید و نشانه‌های «اما، ولی، و» را در آن به کار ببرید.

تجربه‌ی شنیدن کدام یک از صدای‌های زیر را دارید؟ احساس خود را از شنیدن آن بنویسید.

- صدای وزش باد پاییزی ■ صدای مادربزرگ ■ صدای سرود ملی ■ صدای زنگ آخر مدرسه
- صدایی که قبلاً شنیده‌اید و آن را دوست دارید

موضوع:

یک بار دیگر آن صدای را در ذهن خود مرور کنید.

توجه:

نوع احساس خود (شادی، اندوه، خشم و ...) را مشخص کنید.

علت به وجود آمدن آن حس را بنویسید.

درس آزاد

درس هفتم

(فرهنگ بومی ۱)

املا

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

دَفَاعٌ اِزْمِيْهُنْ

درس هشتم

املا و واژه‌آموزی

الف) جدول زیر را با واژه‌های درس کامل کنید.

ق	غ	۱
ق		۲
غ		۳
غ		۴
	ق	۵
	غ	۶

ب) یک بار از روی واژه‌های جدول بالا بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲

در متن درس، جمله‌هایی را که واژه‌های زیر در آنها به کار رفته، پیدا کنید و بنویسید.

سردار شجاع :

خاک وطن :

شکوه خیره‌کننده:

سپاه عظیم :

۳

از میان واژه‌های زیر، واژه‌هایی را که با واژه‌ی «دست» ترکیب می‌شوند، پیدا کنید و بنویسید.

به کسی می‌گویند که

دست:

درک متن

۱ جمله‌های زیر را با دقّت بخوانید و آنها را مرتب و شماره‌گذاری کنید.

و سلام می‌شنوی.

کارهای خوبمان نتیجه‌ی خوب دارد.

باز همان را به تو برمی‌گرداند.

حتماً تا به حال، به کوه رفته‌ای.

و اگر کار بدی انجام دهید، به خودتان بدی کرده‌اید.

اگر آنجا به کوه سلام کنی، صدای سلامت به خودت برمی‌گردد.

دنیا هم مثل کوه است.

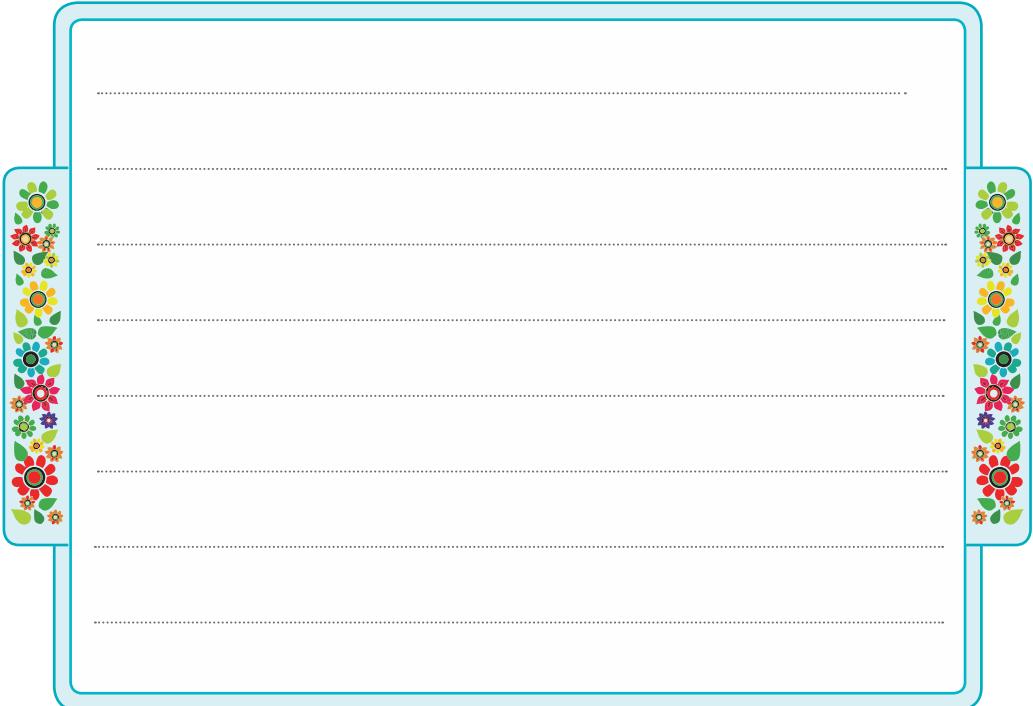
و کارهای بدمان نتیجه‌ی بد.

اگر هم به کوه حرف تند و تلخی بزنی،

خداوند در قرآن می‌فرماید: اگر کار خوبی انجام بدهید، به خودتان خوبی کرده‌اید.

پیامبر (ص) قصه می‌گوید، غلامرضا حیدری ابهری

۲ متن را با ترتیب درست بنویسید.

۳ با توجه به مفهوم متن، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آنها را بنویسید.

شرح حال یا خاطره‌ی یکی از کسانی را که در راه دفاع از میهن فداکاری کرده‌اند، بنویسید.

موضوع:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

توجه:

شرح حال یا خاطره‌ی مورد نظر را می‌توانید:

از کتاب‌هایی در این زمینه انتخاب کنید.

از بزرگ‌ترها بپرسید.

از فیلم‌هایی که دیده‌اید، انتخاب کنید.

از جزئیات گفته شده در نگارش درس سوم استفاده کنید.

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

خوش مژ ایران عنبر نسم که خاکش گرامی تر از زر و سلم

همه بوستانش، سراسر گل است به باغ اندرون، لاله و سنبل است

۲ به نظر شما هر یک از جمله‌های زیر چه پیامی دارد؟

سرود ملّی، خلاصه و فشرده افتخارات، عظمت‌ها و خواسته‌های یک ملت است.	جمله
	پیام

میمن دوستان تا آخرین قطره‌ی خون، در برابر دشمن پایداری خواهند کرد.	جمله
	پیام

مردم این سرزمین از آنها یک که قصد خیانت و بی‌حرمتی به مردم سرزمینشان را دارند هرگز نمی‌گذرند.	جمله
	پیام

با توجه به واژه‌های داخل جدول، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

مرکز	چاره	آشفتگی	سپاهیان	نواحی	خیره کننده اش	هخامنشی
فرزنده	سهمگین	اندوه	با	عظیم	یکسان	شجاع
لحظه	شکوه	برافراشته	تحت‌جمشید	حمله‌ور	بود	بی‌تابی
این	سلاح	سپاه	خاطره	دوست‌داشتی	عظمت	چابک
بلندترین	بی‌باکانه	و	اجازه	فرمانروایی	گذرگاه	سوار
باختر	حیرت‌آور	آریوبرزن	پهناور	مانع	سرزمین	آهنگ

- (الف) کلمه‌ی بین کلمه‌ی «حمله‌ور» و «برافراشته» را بنویسید.
- (ب) سمت چپ واژه‌ی «عظیم» چه واژه‌ای است؟
- (پ) واژه‌ای را که بالای واژه‌ی «گذرگاه» است، بنویسید.
- (ت) زیر واژه‌ی «سپاه» چه واژه‌ای قرار دارد؟
- (ث) بعد از واژه‌ی «برافراشته» چه واژه‌ای است؟
- (ج) بالای واژه‌ی «یکسان» چه واژه‌ای است؟
- (چ) آخرین واژه‌ی سطر اول چیست؟
- (ح) واژه‌ی سمت راست کلمه‌ی «اجازه» را بنویسید.
- (خ) زیر واژه‌ی «لحظه» چه واژه‌ای است؟
- (د) واژه‌ای که با کلمه‌ی «سر» شروع می‌شود، چیست؟
- (ذ) فعلی را که داخل جدول وجود دارد، پیدا کنید و بنویسید.
- (ر) واژه‌هایی را که به دست آوردید، به ترتیب کنار هم قرار دهید و جمله‌ی به دست آمده را بنویسید.

 درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا

 درس دهم: نام نیکو

 درس یازدهم: نقش خردمندان

 درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

فصل چهارم

نام آوران

درس نهم

نام آوران دیروز، امروز، فردا

املا و دانش زبانی

با توجه به متن درس، کلمه‌های گروه «الف و ب» را با هم ترکیب کنید و واژه‌ی جدید بسازید.

واژه‌های جدید

گروه الف:

خوش سپاس نام کتاب پر خدا

گروه ب:

امید فروش آور حافظ ناگزار

با توجه به متن درس، از روی بندی که درباره‌ی «نام آوران امروز» صحبت کرده است،
یک بار بنویسید.

جدول زیر را کامل کنید.

جمله‌ی کوتاه	جمله‌ی گسترش یافته
سام جوانی زورمند را با قامتی بلند و موی سپید دید.	
حیاط قصر پر از گل بود.	
	در دشتی بزرگ، پر وانه‌ای با بال‌های زیبا و خوش آب و رنگ زندگی می‌کرد.

۱ به نشانه‌هایی که زیر آنها خط کشیده شده، توجه کنید.

۲ جمله‌ی اول: هر کدام در گوشه‌ای از کتاب فروشی سرگرم تماشا و خواندن بخش‌هایی از کتاب شدیم.

۳ جمله‌ی دوم: ناگزیر، کتابم را بستم و به آقای فرهنگ تحويل دادم.

۴ جمله‌ی سوم: چه کسانی این همه کتاب را می‌خوانند؟

۵ جمله‌ی چهارم: تو چه گل سرخ زیبایی هستی!

هر یک از این نشانه‌ها به شما کمک می‌کند تا متن را با لحن مناسب بخوانید و آن را بهتر درک کنید.

۶ با توجه به جمله‌ها و نشانه‌های بالا، جدول زیر را کامل کنید.

کاربرد	نام نشانه	شكل نشانه	
			جمله‌ی اول
			جمله‌ی دوم
			جمله‌ی سوم
			جمله‌ی چهارم

یکی از موضوع های زیر را انتخاب کنید و با استفاده از «روش مقایسه»، سه بند درباره‌ی آن بنویسید.

- شیوه‌ی دفاع از میهن در زمان گذشته و امروز ■ شیوه‌ی دید و بازدیدهای نوروزی در گذشته و امروز ■ وسیله‌ی گرم کردن خانه‌ها در گذشته، امروز و فردا ■ وسایل سفر در گذشته، امروز و فردا ■ نوع بازی‌های کودکان در روزگار گذشته و امروز

موضوع:

توجه:

هنگام مقایسه کردن دو چیز:

ویژگی هر یک را جداگانه ذکر کنید.

شباختهای آنها را بیان کنید.

تفاوت‌های آنها را بیان کنید.

علت‌های برتری یکی را بر دیگری بنویسید.

نوشته‌ی خود را در پایان، جمع بندی کنید.

نام پیکو

درس دهم

املا و واژه‌آموزی

۱ با توجه به متن درس، جاهای خالی را پر کنید.

استاد بانگاه‌های ، هزمندی او را می‌دید و می‌کرد، اما
بود که به جان شاگردش نیفتند. سال‌های بعد محمود فرشچیان،
استادی هزمند و در نقاشی شد و شهرت جهانی یافتند.

۲ متن درس را با دقت بخوانید و واژه‌هایی را که از دو کلمه یا بیشتر تشکیل شده است،
بنویسید.

.....	یعنی	هیجان + انگیز
.....	یعنی	تکفیر + آمیز
.....	یعنی	غم + انگیز
.....	یعنی	+ آمیز
.....	یعنی	+ انگیز

درک متن

(الف) متن زیر را با دقّت بخوانید.

روزی روزگاری مردی زندگی می‌کرد که دروغگو بود. او هرجا می‌رفت دروغ می‌گفت. همیشه دوستان و نزدیکانش به او می‌گفتند که دست از این کار ناپسند بردارد؛ ولی او در جواب می‌گفت: «کی گفته که من دروغ می‌گویم؟ من راستگوترین آدم دنیا هستم!» روزی در یک مهمانی که مرد دروغگو هم مهمان بود، چند دوست کنار هم نشسته بودند و از هر دری می‌گفتند و می‌شنیدند. یکی از آن میان گفت: «چند روز است که در بازار شهر زعفران زیاد و ارزان شده. هر کس زعفران نیاز دارد، بهترین وقت خرید آن است!» مرد دروغگو ناگهان گفت: «در بازار که زعفران نیست. یک مثقال هم پیدا نمی‌شود!» مرد زعفران فروش گفت: «مگر می‌شود؟ کار من زعفران فروشی است.» مرد دروغگو با تمسخر گفت: «شاید آنچه تو می‌فروشی زردچوبه است، نه زعفران!» زعفران فروش با ناراحتی گفت: «می‌خواهی بگویی من دروغگوییم، من دیگر اینجا نمی‌مانم.»

صاحب خانه، زعفران فروش را آرام کرد. یک دفعه شخصی از میان جمع گفت: «من که می‌گوییم هیچ کس در این جمع دروغگو نیست. چون آدم دروغگو، ته کلاهش سوراخی دارد!» مرد دروغگو تا این حرف را شنید، کلاهش را از سر برداشت و مشغول نگاه کردن به آن شد. همه گرم نگاه کردن و خندیدن به او شدند. مرد دروغگو کلاه را بر سر گذاشت، در حالی که از خجالت رنگ به رو نداشت.

۱ ب) با توجه به متن، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

چرا مرد دروغگو گفت در بازار زعفران نیست؟

۲ چرا شخصی از میان جمع گفت که هیچ کس در این جمع دروغگو نیست، چون آدم دروغگو ته کلاهش سوراخ دارد؟

۳ چرا مرد دروغگو به سرعت کلاه را از سر برداشت و مشغول نگاه کردن به آن شد؟

۴ چرا در پایان، مرد دروغگو خجالت کشید؟

۵ پ) برای متنی که خواندید یک عنوان مناسب انتخاب کنید.

زندگی نامه‌ی یکی از شخصیت‌های زیر را بنویسید (یا هر شخصیتی که مورد نظر شماست).

مصطفی
رحماندوست

اسدالله
شعبانی

مهدی
آذربزدی

محمد
فرشچیان

پروین
اعتصامی

فردوسی

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

در نوشتن زندگی نامه، جزئیات زیر، ذکر شود:

- نام و شهرت
- محل زندگی و دوره‌ی تاریخی
- تأثیر و نقش او در ادبیات یا هنر
- تحصیلات آثار

توجه:

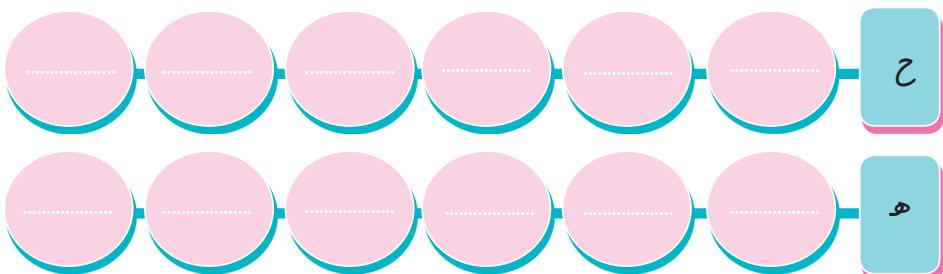
دروس یازدهم

لُغَةٌ حِرْدَهْمَدَان

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس ، واژهایی که حروف زیر را دارند، در جاهای مشخص شده، بنویسید.

۲ واژه‌ی میانی واژه‌های زیر را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

نویسنده	خواجه نصیرالدین توپتی
شد	کتاب‌ها
فروختاد	صدای
آغاز	حرکتی
دانشمندان	برای

در جمله‌های زیر، به جای واژه‌های مشخص شده، واژه‌ی مناسب دیگری بنویسید.

خواجه نصیر با خود گفت: «جامعه برای **حفظ** (.....) خود به سه چیز نیازمند است».

خواجه نظام‌الملک در شهر ری رصدخانه‌ای ساخت که دانشمندان در آنجا به **تحقیق** (.....)

پرداختند

در آسمان علم و فرهنگ ایران، ستاره‌های **پرفروغ** (.....) فراوانی می‌توان یافت.

او در دوازده شهر مهم، مدارس شبانه‌روزی **تأسیس کرد** (.....).

درک متن

(الف) متن‌های زیر را بخوانید.

۱. گل‌های قرمز که انار می‌شود من همین طور می‌مانم که آخر چه طوری خدایا آخر چه طوری
از هیچ چیز همه چیز درست می‌کنی
کنار باعچه می‌نشینیم یک مشت خاک بر می‌دارم و می‌گوییم آخر قرمزی انار از کجای این
خاک در می‌آید شیرینی و قیافه‌ی قشنگش از کجا، یک خاک و این همه رنگ این همه بو این
همه طعم
خدایا به یادت می‌افتم حتی با دیدن دانه‌های سرخ انار

۲. گل‌های قرمز که انار می‌شود، من همین طور می‌مانم که آخر چه طوری؟ خدایا! آخر
چه طوری از هیچ چیز، همه چیز درست می‌کنی؟
کنار باعچه می‌نشینیم یک مشت خاک بر می‌دارم و می‌گوییم: «آخر قرمزی انار از کجای این خاک
در می‌آید؟ شیرینی و قیافه‌ی قشنگش از کجا؟ یک خاک و این همه رنگ، این همه بو، این
همه طعم!».
خدایا به یادت می‌افتم، حتی با دیدن دانه‌های سرخ انار.

ب) کدام یک از متن‌ها را بهتر فهمیدید؟ چرا؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

پ) متن زیر را بخوانید و نشانه‌گذاری کنید.

مردی تخم عقابی پیدا کرد و آن را در لانه‌ی مرغی گذاشت جو جه عقاب با بقیه‌ی جوجه‌ها از تخم بیرون آمد و با آنها بزرگ شد در تمام زندگیش او همان کارهایی را انجام داد که مرغ‌ها می‌کردند برای پیدا کردن کرم و حشرات زمین را می‌کند و قدقد می‌کرد و گاهی هم با دست و پا زدن بسیار کمی در هوا پرواز می‌کرد سال‌ها گذشت و عقاب پیر شد روزی پرنده‌ی باعظمتی را بالای سرش بر فراز آسمان دید و با خود گفت «چه باشکوه این همه زیبایی این همه قدرت» سپس از همسایه‌اش پرسید «این کیست» همسایه‌اش پاسخ داد «این عقاب است سلطان پرنده‌گان او متعلق به آسمان است و ما زمینی هستیم»

داستان «راز گل سرخ» (بخوان و بیندیش فصل اول) را یک بار دیگر بخوانید و خلاصه‌ی آن را بنویسید، سپس نام جدیدی برای آن انتخاب کنید.

نام داستان:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

توجه:

داستان را با حفظ ترتیب رویدادها، در ذهن خود مرور کنید.

زمان، مکان و شخصیت‌های داستان را در خلاصه‌نویسی، حفظ کنید.

پیام داستان را در بند پایانی، جمع‌بندی کنید.

نشانه‌های نگارشی را در جای مناسب استفاده کنید.

درس آزاد

(فرهنگ بومی ۲)

املا

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

نگارش

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

ای ایران ای سرای امید
.....
.....

راه ما راه حق ، راه بهروزی
.....
.....

۲ مانند نمونه، اصلی‌ترین بخش جمله را مشخص کنید.

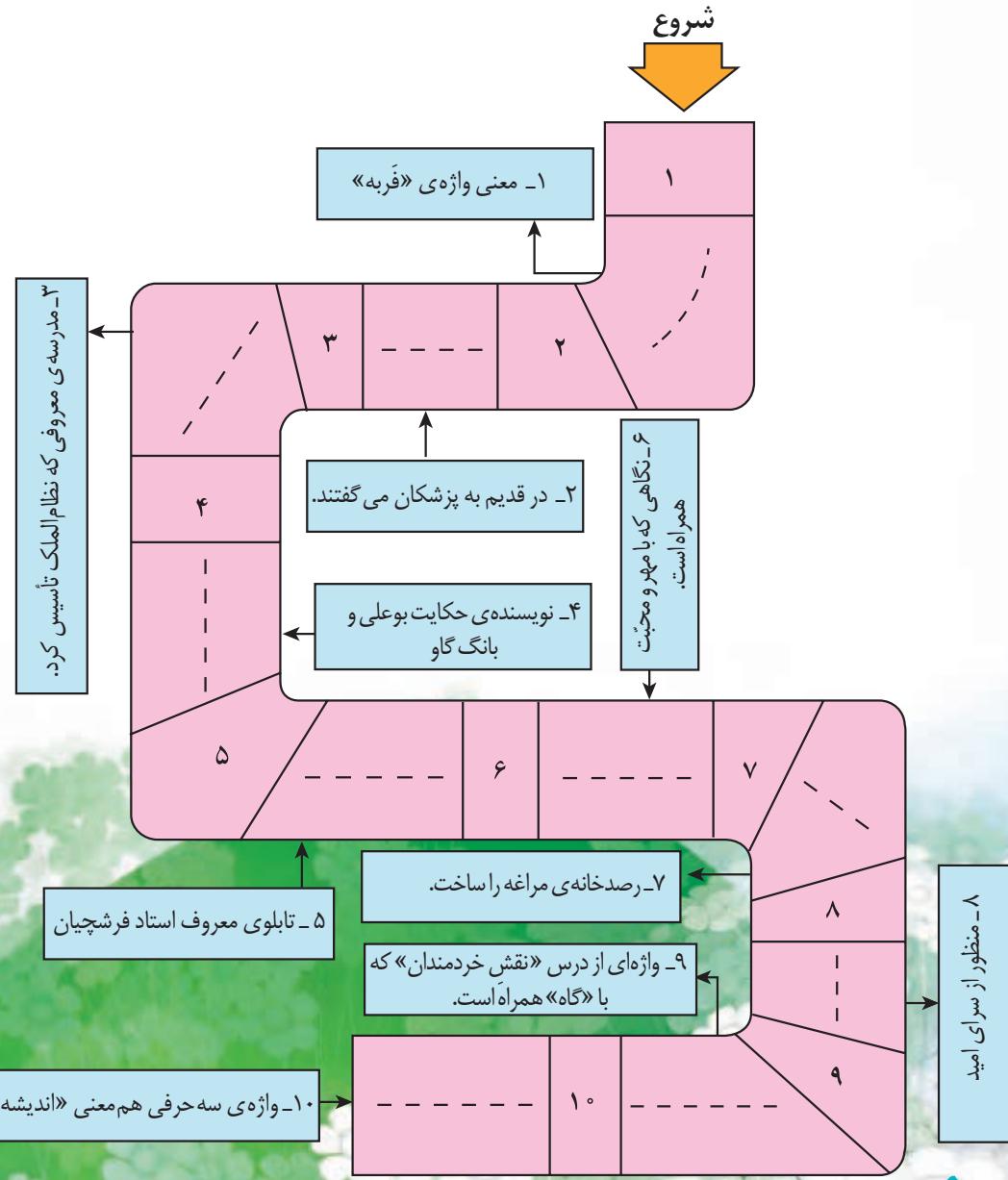
چو فرزند را دید، مویش سپید
بشد از جهان، یکسره نا امید

۳ دانشمندان با تکیه بر لطف پرورگار و تلاش بسیار، ایران را به اوج عظمت و سر بلندی رسانند.

۴ بخندند بر من، همان جهان از این بچه در آشکار و نهان

۵ کتاب‌های قفسه‌های کتاب خانه خیلی منظم و خوش‌خواه، چیده شده بودند.

با توجه به تابلوهای راهنمای جاهای خالی را پر کنید.

 درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید

 درس چهاردهم: شجاعت

 درس پانزدهم: کاجستان

فصل پنجم

راه‌زندگی

روزی که باران می‌بارید

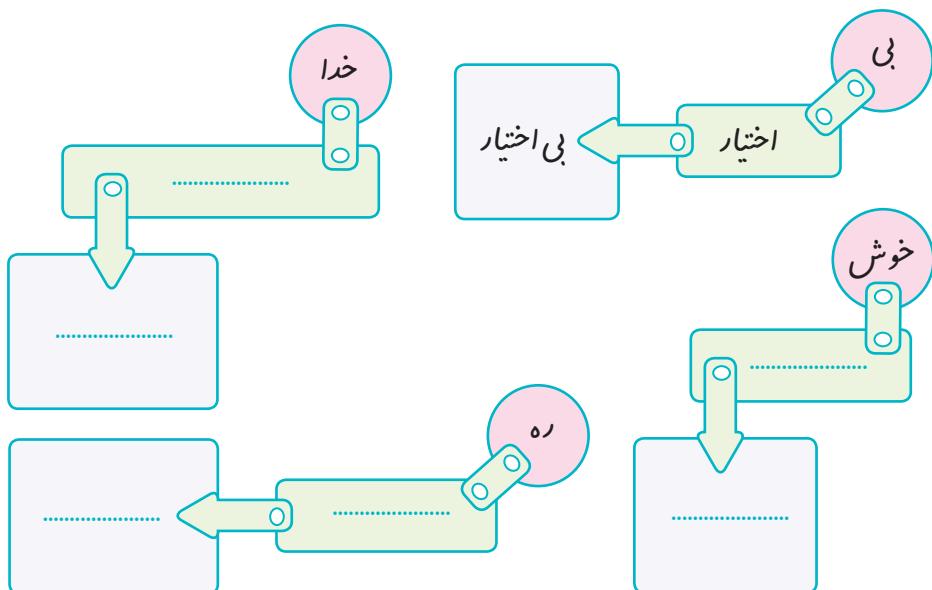
درس سیزدهم

املا و واژه‌آموزی

مانند نمونه، با توجه به متن درس، واژه‌ها را کامل کنید:

۲ ده واژه را که از نظر شما ارزش املایی دارند، از متن درس انتخاب کرده و بنویسید.

.....
.....

۳ معنی هر واژه را بنویسید و هر یک را در جمله‌ای به کار ببرید.

.....	«روان‌نویس» یعنی:
-------	-------------------

جمله:

.....	«نامه‌نویس» یعنی:
-------	-------------------

جمله:

الف) جمله‌های زیر را با دقّت بخوانید و به ترتیب درست، شماره‌گذاری کنید.

صاحب مغازه پرسید: «نرdbان چه؟» طوطی‌ها عاشق نرdbان هستند.

به محض اینکه تاب بخورد، حرف زدنش تحسین همه را برمی‌انگیزد.

صاحب مغازه با تعجب گفت: «واقعاً متأسفم، حتّی یک کلمه هم حرف نزد؟»

فردی یک طوطی خرید؛ اما روز بعد، آن را به مغازه برگرداند.

فرد یک آینه خرید و رفت.

فرد پاسخ داد: «چرا، درست قبل از مردنش با صدای ضعیفی پرسید: مگر در آن مغازه غذایی

برای طوطی‌ها نمی‌فروختند؟»

وقتی روز چهارم خریدار وارد مغازه شد،

به صاحب مغازه گفت: «این پرنده صحبت نمی‌کند.»

چهره‌اش کاملاً تغییر کرده بود.

صاحب مغازه پرسید: «آیا در قفسش آینه‌ای هست؟ طوطی‌ها عاشق آینه‌اند.»

فرد یک نرdban خرید و رفت.

او گفت: «طوطی مرد!»

فرد با بی‌میلی یک تاب خرید و رفت.

صاحب مغازه برای سومین بار پرسید: «آیا طوطی شما در قفسش تاب دارد؟ نه؟ خوب

مشکل همین است.»

او روز بعد بازگشت و گفت: «طوطی هنوز صحبت نمی‌کند.»

اما روز سوم باز هم آن فرد آمد.

۱ ب) پس از مرتب کردن جمله‌ها به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۲ دلیل مرگ طوطی چه بود؟

۳ طوطی چه کارهایی می‌تواند انجام دهد؟

نگارش

یکی از متن‌های ناتمام زیر را انتخاب کنید و نوشته را ادامه دهید.

۱ با خود گفتم: اگر دست باد، گیسوی درختان را شانه بزند و آنها را پریشان کند، آن گاه ...

۲ با قامتی بلند و کشیده، سوار بر اسب از جاده‌ی خاکی میان درختان می‌گذشت ...

۳ روزی دست در دست عصای پدربزرگ گذاشتم و با آن مسیری را پیمودم، اول حس کردم

عصا در دستم جا نمی‌گیرد ولی کم کم او دست مرا گرفت و ...

۴ من داشتم راهم را می‌رفتم که ناگهان برگی از درخت بر سرم افتاد. اول نفهمیدم که برگ

است، فقط حس کردم چیزی به سرم برخورد کرد، دستی بر سرم کشیدم و ...

۵ چند سالی بود که او را می‌شناختم و می‌دانستم دوست قابل اعتمادی است؛ اما نمی‌دانستم چه

شد که به چنین کاری دست زد. حالا من مانده بودم که چگونه این مسئله را ...

۶ از راهی می‌گذشتم، صدایی توجه مرا جلب کرد. ایستادم. بعد از چند ثانیه سکوت، به طرف صدا

رفتم. به چاهی برخوردم. صدای زوزه‌ی سگ از درون چاه می‌آمد. نگاهی به اطراف انداختم

... و

موضوع :

توجه:

- ۱ نخست، متن انتخاب شده را به دقّت بخوانید.
- ۲ دربارهٔ آن فکر کنید تا در فضای نوشته، قرار بگیرید.
- ۳ با بهره‌گیری از تخیّل، متن را کامل کنید.
- ۴ از نشانه‌های نگارشی، هرجا که لازم شد، استفاده کنید.
- ۵ نام مناسبی برای آن انتخاب کنید.
- ۶ نوشته را پاک نویس کنید.

شجاع

درس چهاردهم

املا و دانش زبانی

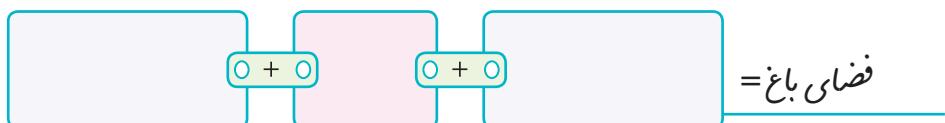
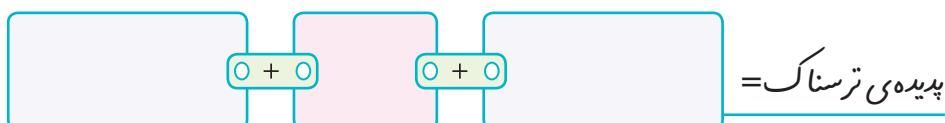
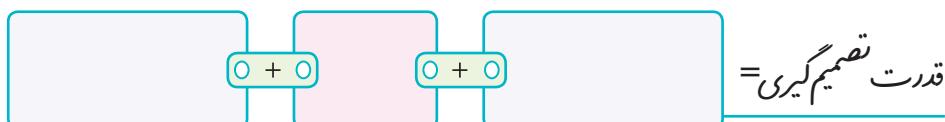
- ۱ جاهای خالی جمله‌های زیر را با واژه‌های مناسب از متن درس، کامل کنید.
- شجاع، کسی است که از و عاقبت کارهای بد بر سردا.
- آنچه ناپسند و است، این است که انسان بی دلیل بر سردا.
- تلخی دارو سلامت انسان را می‌کند.
- امروز علاوه بر ترسیدن و قدرت بدنی به هم احتیاج داریم.
- خنده بر ترس‌های، گام اوّل شجاعت است.

۲ با توجه به متن درس جاهای خالی را کامل کرده، واژه‌ی موردنظر را بنویسید.

۳ نمودارهای زیر را کامل کنید.

(الف) متن زیر را بخوانید.

پسری در آتش

جلوی خانه شلوغ بود. مردم بی قرار بودند و به دودی که از پنجه‌ها بیرون می‌آمد، نگاه می‌کردند؛ هیچ کس جرئت نداشت به آتش نزدیک شود. صدای فریاد پیرزن بار دیگر از داخل خانه شنیده شد.

در همین موقع علی از دل جمعیت جدا شد. دوید توی حیاط و با سرعت از پله‌ها بالا رفت. آرنجش را سپر صورتش کرد و با پا محکم به در نیم سوخته کوبید، در باز شد. شعله‌های آتش رو به رویش زبانه کشید. همان طور که صورتش را پوشانده بود، پشتش را به سینه‌ی دیوار چسباند و ذره ذره جلو رفت. چشم‌هایش را به سختی باز کرد. از لابه‌لای دود و آتش پیرزن را دید که کنج اتاق کز کرده بود و ناله می‌کرد.

مثل بیر از روی کپه‌های آتش پرید و خود را به پیرزن رساند. دستش را دراز کرد و بازوی او را گرفت و از زمین بلند کرد. آتش هر لحظه بیشتر و بیشتر می‌شد. علی پیرزن را از کنار دیوار اتاق و از بین آتش عبور داد و تا دم در برد. پیرزن کورمال کورمال خود را به حیاط رساند. بعد چشمانش را باز کرد. برگشت و منتظر ماند تا کسی را که نجاتش داده بود، ببیند؛ اما هرچه صبر کرد خبری نشد.

فردا همه‌ی روزنامه‌ها نوشتند:

«علی لندی» نوجوان فداکار خوزستانی از جان خود گذشت تا جان انسانی را نجات دهد!

اسماعیل الله دادی

(ب) با توجه به متن، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آنها را بنویسید.

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و گزارشی درباره‌ی آن بنویسید.

■ اردوی تفریحی ■ برنامه‌ی یک روز مدرسه ■ گردش علمی ■ بازدید از یک مکان تاریخی، علمی، آموزشی ■ دیدار دو تیم ورزشی

موضوع:

توجه:

- موضع گزارش را معرفی کنید.
- مکان و زمان رویداد را بیان کنید.
- جزئیات رویداد را دقیق بنویسید.
- گزارش خود را کوتاه و مختصر بنویسید.
- فقط به اصل موضوع، بپردازید.

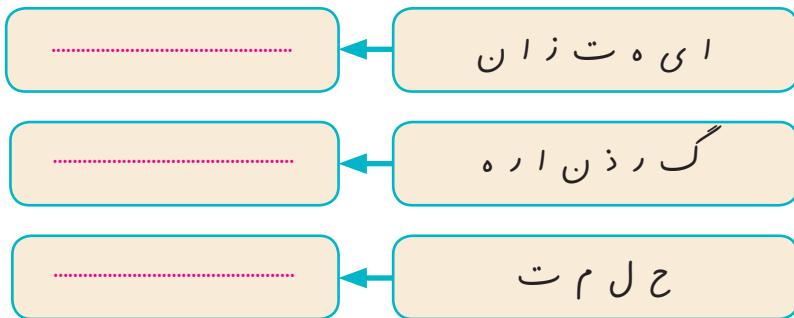
کاجستان

درس پانزدهم

۱ با حروف در هم ریخته‌ی هر ردیف، یک واژه بسازید.

۲ از روی بیت‌هایی که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته، یک بار بنویسید.

۳ در هر یک از جمله‌های زیر، واژه‌ی «چون» به چه معنی است؟

- مادران **چون** گل‌های باغ بهشتند. ← چون یعنی:
- مسافرت را دوست دارم **چون** چیزهای جدید می‌آموزم. ←
- دانه‌های شبنم **چون** مرواریدهای غلتان روی برگ‌ها نشسته بودند. ←
- چون صدای دریا آرامش‌بخش بود، ساعتها کنار آن می‌نشست. ←

درک متن

۱ با توجه به شعر درس، به پرسش‌های جدول زیر، پاسخ دهید.

نام داستان :

..... شخصیت‌های داستان:

..... داستان در چه محلی اتفاق افتاده است؟

..... داستان در چه زمانی رخ داده بود؟

..... نظر شما درباره کاج همسایه چیست؟

۲ با جایه‌جا کردن اجزای جمله، بیت‌های زیر را مانند نمونه، به زبان ساده بازگردانید.

..... باز می‌پچد میان خانه‌ها بوی اسفند و گلاب و بوی عود	شعر
..... باز بوی اسفند و گلاب و بوی عود میان خانه‌ها می‌پچد.	بازگردانی
..... می‌رسد فصل بهاری جاودان فصلی از عطر و گل و شعر و سرود	شعر
	بازگردانی
..... کاج همسایه گفت با نرمی: دوستی رانمی برم از یاد	شعر
	بازگردانی

قصه‌ی شعر «**کاجستان**» را به نثر ساده بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- برای داستان، شروع و پایان مناسبی بنویسید.
- با استفاده از تخیل، بر جذابیت داستان بیفزایید.
- نام مناسبی برای داستان، انتخاب کنید.
- از نشانه‌های مناسب نگارشی، استفاده کنید.

توجه:

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

نام نیکو گر باند ز آدمی به کزو ماند سرای زرنگار

نام نیک رفگان ضایع مکن تا بماند نام نیکت مانگار

سعدی

۲ در جاهای خالی کلمه‌هایی بنویسید که درباره‌ی اسم قبل از خود توضیح دهند.

باد تندي بر صحرا می‌زيد و خار و خاشاک را با خود به هر سویي برد. راه بچه

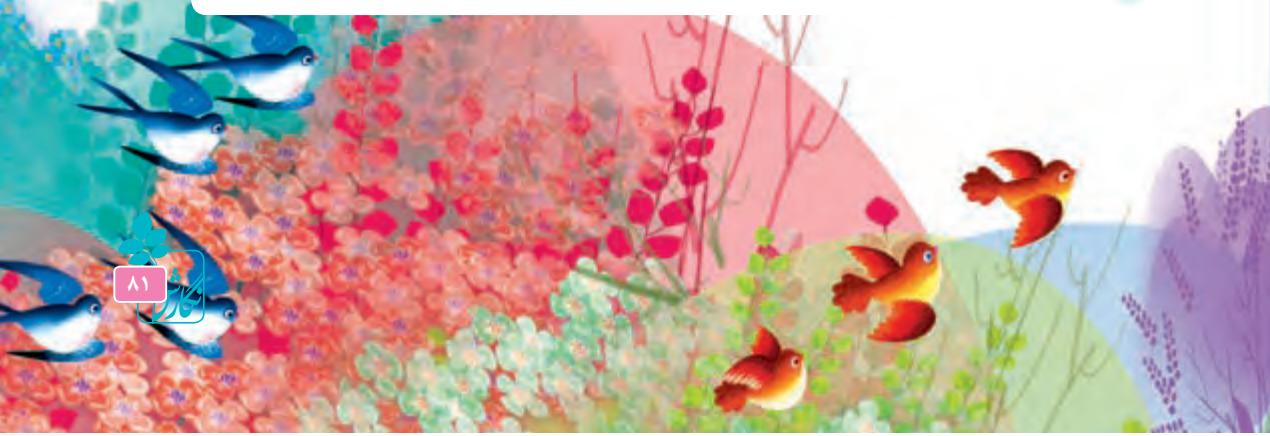
شیر را و بي رمق کرده بود.

غذای مادرم را خورده بودم و توی رخخواب خوابیده بودم.

ته نهر پر از سنگریزه بود و لابه لای سنگریزه‌ها پر از ماهی‌های و

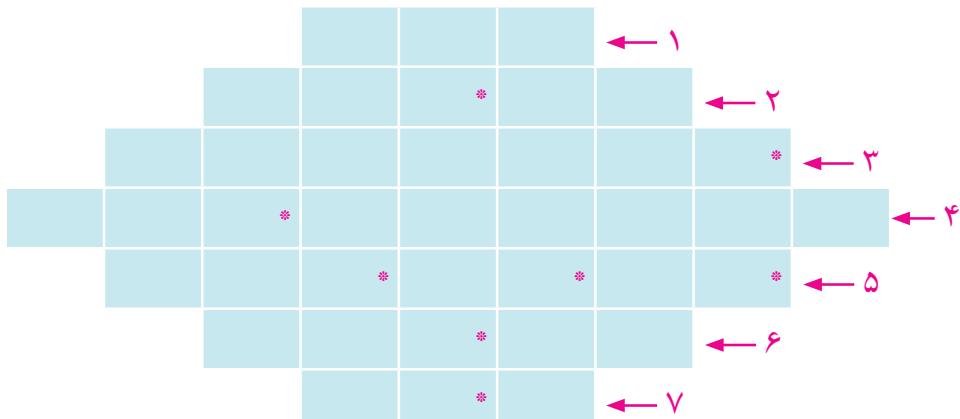
و بود.

پیژن و بود.

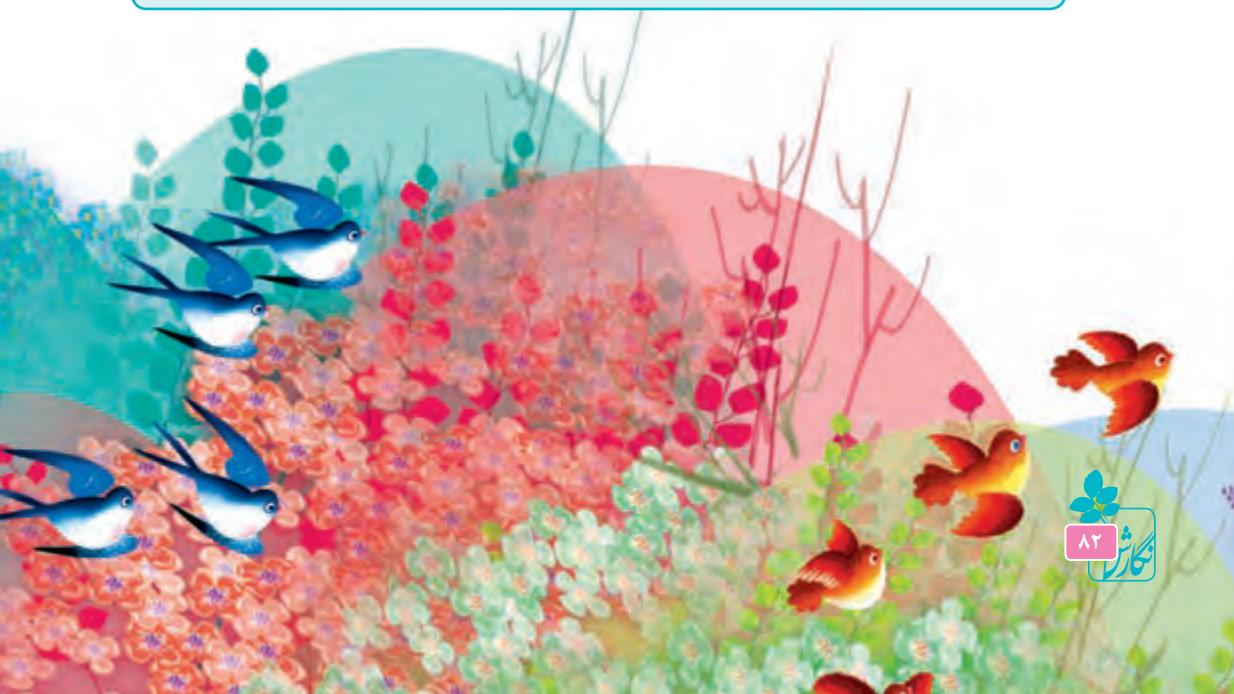

پاسخ هر سؤال را در خانه های خود بنویسید و رمز جدول را پیدا کنید. ۳

بوی خوشی دارد. ۲ به معنی دستور است. ۳ ناپسند است. ۴ پل رنگی در آسمان ۵ دارای اعتبار و بها ۶ دلیری ۷ عکس را در آن می گذارند.

رمز جدول: حروف ستاره دار را طوری کنار هم قرار دهید تا رمز جدول به دست آید.

فصل ششم

علم و عالم

درس شانزدهم: وقتی بوعالی، کودک بود

درس هفدهم: کار و تلاش

وقتی بوعلی، کودک بود

درس شانزدهم

املا و دانش زبانی

۱ بندهایی را که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته است، بنویسید.

دل خوش

شوق

حفظ

لطف

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲

با توجه به متن درس کلمه‌های خواسته شده را پیدا کنید.

							کلمه‌ای نه حرفی که پنجمین حرف آن «آ» باشد.
۱							کلمه‌ای هشت حرفی که حرف چهارم و هشتم آن «ی» باشد.
۲	۳						کلمه‌ای هفت حرفی که حرف اول آن «ح» باشد.
۳	۴	۵					کلمه‌ای شش حرفی که بین دو قسمت آن «و» باشد.
۴	۵	۶	۷				کلمه‌ای پنج حرفی که آخر آن «ز» باشد.

۳

در جدول زیر، مانند نمونه، مثال‌هایی از نگاه کردن و خوب دیدن بنویسید.

خوب دیدن	نگاه کردن
دیدن یک شء خاص مانند ماشین در خیابان	نگاه کردن از پنجه به بیرون
.....
.....
.....

(الف) به جمله‌های زیر، توجه کنید.

می خواستم بگویم که از این پس، من دیگر توانایی و فرصت ندارم که به حسین چیزی

بیاموزم.

هر بیماری و دردی دوره‌ای دارد که باید بگذرد.

کلمه‌ی مشخص شده، یکی دیگر از کلمه‌هایی است که دو جمله را به یکدیگر ربط می‌دهد.

(ب) متن زیر را با «که»، «تا»، «و» و «اما» کامل کنید.

نّجّار پیری بود می خواست بازنشسته شود. او به کارفرمایش گفت
می خواهد ساختن خانه را رها کند از زندگی بی دغدغه در کنار خانواده اش لذت
برید. کارفرما از اینکه دید کارگر خوبش می خواهد کار را ترک کند، ناراحت شد. او از نّجّار
پیر خواست به عنوان آخرین کار، تنها یک خانه‌ی دیگر بسازد. نّجّار پیر قبول
کرد؛ کاملاً مشخص بود دلش به این کار راضی نیست. او برای
ساختن این خانه، از مصالح بسیار نامرغوبی استفاده کرد با بی حوصلگی به
ساختن خانه ادامه داد.

وقتی کار به پایان رسید، کارفرما برای وارسی خانه آمد. او کلید خانه را به نّجّار داد
گفت: «این خانه متعلق به توست. این هدیه‌ای است از طرف من برای تو».

نّجّار یکه خورد. مایه‌ی تأسف بود! اگر می دانست خانه‌ای برای خودش
می سازد، حتماً کارش را به گونه‌ای دیگر انجام می داد.

با استفاده از کتاب‌ها و منابع مناسب، درباره‌ی یکی از موضوع‌های زیر تحقیق کنید و به صورت گزارشی بنویسید.

■ پیشگیری از بیماری ■ منابع آب آشامیدنی ■ نقش دانشمندان در زندگی انسان

موضوع:

توجه:

- موضوع را انتخاب کنید.
- منابع مربوط به آن را شناسایی و تهیه کنید.
- اطلاعات مناسب را یادداشت برداری کنید.
- یادداشت‌ها را مرتب کنید و در نوشته‌ی خود از آنها استفاده کنید.
- منابع مورد استفاده را به طور دقیق، معرفی کنید (نام نویسنده، ناشر، ...)

درس هفدهم

کار و تلاش

املا و واژه‌آموزی

با توجه به متن درس، جدول‌ها را با واژه‌هایی که دارای نشانه‌های زیر هستند، کامل کنید.

ق	غ

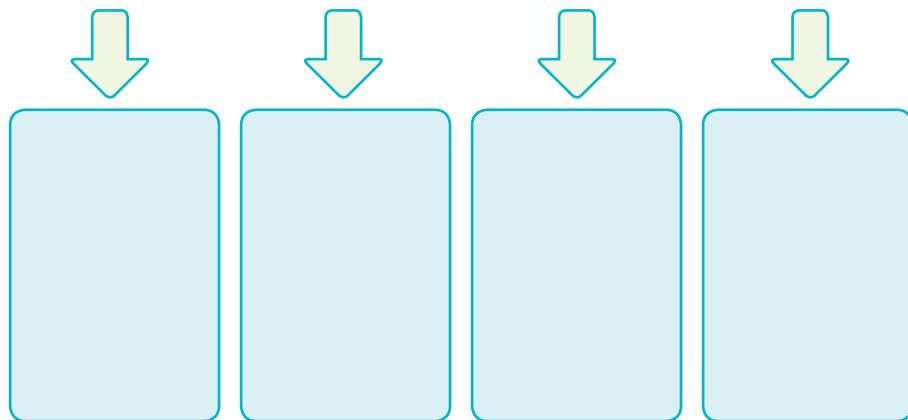
ه	ح

ذ	ز

ص	س

۲ کلمه‌های زیر را مانند نمونه دسته‌بندی کنید: نظر، ناظر، نظارت

تجسم ■ عاقل ■ تدبیر ■ قناعت ■ اجسام ■ عقل ■ مدبّر ■ جسم
معقول ■ تدابیر ■ قانع ■ مجسم

۳ مانند نمونه واژه‌های جمله‌های زیر را مرتب کنید.

لین بارگران را بیموده مکش	←	مکش بیموده لین بارگران را
	←	زمور آموز رسم برداری
	←	بکوش اندر بهار زندگانی
	←	بخور در سفره‌ی ما، هر چه خواهی

به کلمه‌های زیر، دقّت کنید:

اگر تو را

گرت

راه

ره

اکنون شما شکل کامل شده‌ی واژه‌های زیر را بنویسید.

کای

گه

وزان

بُد

بُرون

کز

در برخی از متن‌ها و شعرها به دلیل آهنگ متن و همچنین زیبایی آن، کلمه‌ها به صورت کوتاه شده (مخفّف)، نوشته می‌شوند.

با توجه به متن درس «کار و تلاش» جدول زیر را کامل کنید.

یک بیت که لحن خبری دارد.	
یک بیت که لحن پرسشی دارد.	
یک بیت که علامت «، » دارد.	
یک بیت که دو جمله با نشانه‌ی ربط «که» به هم متصل شده باشند.	

با توجه به آموخته‌های درس، داستان شعر «**کار و تلاش**» را به نظر ساده، بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

در تبدیل کردن شعر به قصه، نکات زیر را، رعایت کنید.

● موضوع اصلی شعر و شخصیت‌های داستان را حفظ کنید؛

● زمان، مکان و رویدادها را بیان کنید؛

● در بیان رویدادها، جزئیات را دقیق بنویسید؛

● برای داستان، شروع و پایان مناسبی بنویسید؛

● از تخیل، برای جذابیت داستان، استفاده کنید؛

● نام مناسبی برای داستان، انتخاب کنید؛

● از نشانه‌های مناسب نگارشی، استفاده کنید.

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

خدایا یک نفس آوازا آوازا دلم را زنده کن اعجازا اعجازا

بیا بال و پر ما را بیاموز به قدر یک نفس پرواز! پرواز

۲ مانند نمونه، نمودار مربوط به هر جمله رارسم کنید.

جمله: عبدالله چند سوره از قرآن را آموخته است.

آموخته است چند سوره از قرآن را عبدالله

جمله: جوانی آرزوی رفتن به خانه‌ی کعبه را در سرداشت.

 ←
 ←
 ←

جمله: پدر و مادرم شوق آموختن را در من به وجود آورده‌اند.

 ←
 ←
 ←

برای واژه‌های داخل جدول، پرسش‌های مناسب بنویسید.

